

Nr 42.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 maj 1911 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående anslag till gjutning i brons af vissa Riksdagen tillhöriga porträttmedaljonger m. m.

I en inom Andra kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion nr 111 hafva herr *Röing* jämte fyra andra af kammarens ledamöter hemställt, »att Riksdagen måtte anslå ett belopp af 3,000 kronor för gjutning i brons af en del af den på sin tid som gåfva af skulptören Sven Andersson erhållna porträttsamling i gips af mera bemärkta ledamöter från Riksdagens båda kamrar samt åt riksgäldsfullmäktige uppdraga att i samlingen göra det behöfliga urvalet samt låta verkställa gjutningen af föremålen i fråga.»

Till stöd härför anföres följande:

»Redan år 1886 öfverlämnade skulptören Sven Andersson till Riksdagen ett större antal porträttmedaljonger och byster af ledamöter från Riksdagens båda kamrar, hvilken gåfva Riksdagen med tacksamhet mottog, och erhöilo riksgäldsfullmäktige i uppdrag att vårda denna i sitt slag ovanliga gåfva. Sedan dess har Riksdagen af samme person erhållit ytterligare en del byster och reliefer af politiska personer, och torde man utan öfverdrift kunna säga, att samlingen innehåller porträtt af det stora flertalet af de män, som under de sista årtiondena af förra seklet intogo en bemärkt politisk ställning inom representationen. Samlingen utgör således i bild ett stycke politisk historia från det nya statskickets grundläggning.

Då hela denna porträttsamling är utförd i gips, förefinnes redan af denna anledning svårighet att skydda densamma från förintelse, och då

beklagligt nog dessa föremål under en följd af år förvarats på ett allt annat än tillfredsställande sätt, så att redan en och annan af bysterna tagit skada, är det hög tid, om man ej skall se hela samlingen förfaras, att åtgärder vidtagas för föremålens gjutning i brons. Dock torde det knappast vara lämpligt, att Riksdagen nu beviljar ett belopp för gjutning af samlingen i sin helhet i det skick den numera befinner sig, utan för tillfället endast beviljar ett mindre belopp af t. ex. 3,000 kronor för gjutning i brons af byster och reliefer af personer, hvilka intagit en mera framskjuten ställning i det politiska lifvet, och hvilka byster och reliefer finnas i ett sådant skick, att de med fördel kunna gjas i brons. Skulle Riksdagen fatta ett beslut i denna riktning, torde det vara lämpligast att uppdraga åt riksgäldsfullmäktige att göra det behöfliga urvalet samt låta ombesörja gjutningen. Skulle det sedermera visa sig lämpligt att i brons gjuta ett ytterligare antal af de på sin tid som gifva erhållna porträtten, äro vi öfvertygade om, att Riksdagen då ej skall tveka bevilja därtill behöfligt belopp.»

Vidare hafva Riksdagens revisorer i sin den 30 november 1910 afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, med erinran, hurusom ett vid 1900 års riksdag väckt förslag om afgjutning i brons af vissa porträtt af ifrågavarande porträttsamling ansetts ej böra föranleda till någon åtgärd, — anført, att, då det nya riksdagshuset nu under åtskilliga år varit taget i bruk, tidpunkten syntes vara inne att taga frågan om porträttsamlingens förvarande i förnyadt öfvervägande, helst som den nuvarande placeringen syntes mindre lämplig. Därest Riksdagen delade denna uppfattning, syntes det böra lämnas i uppdrag åt riksgäldsfullmäktige att i ämnet afgifva de förslag eller vidtaga de åtgärder, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Då med hänsyn till hvad i detta ärende blifvit anfördt äfven bankoutskottet ansett frågan om porträttsamlingens förvarande böra tagas i förnyadt öfvervägande, anhöll utskottet i en den 23 sistlidna februari till fullmäktige i riksgäldskontoret aflåten skrifvelse, att fullmäktige behagade låta underkasta porträttsamlingen en opartisk och sakkunnig pröfning dels beträffande valet af personer, som däri upptagits, dels ock med afseende å bildernas konstnärliga värde och porträttlikhet samt efter verkställd beräkning rörande kostnaderna för gjutning i brons af ifrågavarande porträttsamling till utskottet inkomma med de förslag, hvartill omförmälda utredning kunde gifva anledning.

Med anledning häraf hafva fullmäktige i skrifvelse den 12 innevarande maj till bankoutskottet anfört följande:

»Med föranledande af *dels* ett af statsrevisorerna i den senast afgifna berättelsen om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning gjordt uttalande i fråga om förvaringen af den till Riksdagen af skulptören Sven Andersson skänkta samlingen porträtt af riksdagsmän framställda i reliefmedaljonger eller byster af gips, *dels ock* en af herr Röing m. fl. i Andra kammaren väckt motion nr 111 om anslag för gjutning i brons af en del af dessa porträtt, har bankoutskottet i skrifvelse af den 23 sistlidne februari anhållit, att fullmäktige i riksgäldskontoret ville låta underkasta nämnda porträttsamling en opartisk och sakkunnig pröfning *dels* beträffande valet af personer, som däri upptagits, *dels ock* med afseende å bildernas konstnärliga värde och porträttlighet samt efter verkställd beräkning rörande kostnaderna för gjutning i brons af ifrågavarande porträttsamling till utskottet inkomma med de förslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

I anledning häraf beslöto fullmäktige anmoda ledamoten af Första kammaren herr H. Behm, ledamoten af Andra kammaren herr Hans Andersson och professorn vid kungl. konsthögskolan herr Theodor Lundberg att efter granskning af ifrågavarande porträttsamling till fullmäktige afgifva yttrande med förslag å de medaljonger och byster, som på grund af den ställning, de afbildade personerna intagit i Riksdagen, och med hänsyn till bildernas porträttlighet och konstnärliga värde kunde anses böra ifrågakomma att gjutas i brons, och vore det önskligt, att härvid särskildt angåfves de 20 bilder, som ansåges i första rummet förtjäna att i berörda hänseende komma i åtanke.

De sålunda utsedda sakkunnige hafva nu yttrat sig i frågan och därvid anfört följande.

För gjutning i brons borde enligt de sakkunniges mening medaljonsporträtt af nedannämnda tjugu personer i första rummet komma i fråga, nämligen:

f. d. ledamöterna af Första kammaren:

F. F. Carlson,
N. A. Fröman,
C. A. Mannerskantz,
P. A. Bergström,
C. E. Casparsson,

F. von Essen,
O. Alin,
H. Tamm.

f. d. ledamöter af Andra kammaren:

Nils Larson i Tullus,
Carl Ifvarsson,
Emil Key,
Abr. Rundbäck,
Sven Nilsson i Efveröd,
Liss Olof Larsson,
S. A. Hedin,
P. O. Hörnfeldt,
Ola Andersson i Burlöf,
E. Thomasson,
G. W. L. Lönegren,
Ivar Månsson i Trää.

Kostnaderna för porträttmedaljongernas gjutning i brons beräknades uppgå till 150 kronor för hvarje medaljong eller sålunda tillsammans till 5,000 kronor för alla de tjugu, som här ofvan blifvit nämnda. Då emellertid tre af dessa porträtt behöfde af skulptören omarbetas och äfven de öfriga måste *före afgjutningen* öfverses och förbättras samt förses med en för ändamålet lämpligare infattning än den nuvarande, kräfdes här för ytterligare någon kostnad, som kunde beräknas till omkring 750 kronor.

De sakkunnige ville emellertid framhålla, att, då bronzen med tiden mörknade och medaljongerna i följd häraf komme att bilda liksom mörka fläckar, där de placerades, det syntes de sakkunnige vara att föredraga, om medaljongerna bibehölles i gips och infälldes i väggen. Vid placeringen borde de då så ordnas, att de komme att verka dekorativt, exempelvis såsom fris rundt om något rum, som härtill kunde anses lämpligt; och borde denna placering ske i samråd med riksdagshusets arkitekt. En sådan anordning blefve naturligtvis betydligt mindre kostsam, och medaljongerna komme äfven på detta sätt att bevaras för framtiden lika väl som de bilder af gips, som redan nu i vissa delar af byggnaden finnas insatta i väggarna.

För egen del få fullmäktige anföra, att de på de skäl, som af de sakkunnige anförts, anse den af dem förordade anordningen med porträttmedaljongernas bibehållande i gips och infällning i väggen vara att föredraga framför förslaget om bildernas gjutning i brons. För uppsättning på förstnämnda sätt synas i främsta rummet böra ifrågakomma porträttmedaljonger af de tjugu personer, som de sakkunnige särskildt angifvit, men härutöfver torde efter närmare granskning plats böra beredas äfven åt en del andra i samlingen befintliga porträtt af förutvarande riksdagsmän. Såsom de sakkunnige förordat, torde placeringen af porträttmedaljongerna böra ske i samråd med riksdagshusets arkitekt. För utförande af berörda anordningar läser något särskildt anslag icke behöfva anvisas, då kostnaderna härför, som icke torde uppgå till något mera afsevärdt belopp, synas lämpligen kunna bestridas af förslagsanslaget till riksdagskostnader.

I anledning häraf tillåta sig fullmäktige hemställa, att bankoutskottet ville föreslå Riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, med anlåtande af förslagsanslaget till riksdagskostnader, låta i lämpliga lokaler af riksdagshuset infälla i väggarna sådana, Riksdagen tillhöriga porträttmedaljonger i gips af förutvarande riksdagsmän, som efter verkställd opartisk och sakkunnig granskning anses härför lämpliga.»

Såsom af Riksdagens revisorers här ofvan återgifna uttalande framgår, förelåg redan vid 1900 års riksdag ett förslag om afgjutning i brons af vissa porträtt af ifrågavarande porträttsamling. Inom Andra kammaren hade nämligen väckts motion om ett förslagsanslag för ändamålet å 4,000 kronor att ställas till riksgäldsfullmäktiges förfogande. Motionen blef emellertid af statsutskottet afstyrkt och af Riksdagen afslagen. Af statsutskottets utlåtande inhämtas, att riksdagshuskommittén, som på anmodan af utskottet yttrat sig i ärendet, upplyst, att ifrågavarande porträttmedaljonger och byster vore till storleken ojämma och i det hela något för små att väl lämpa sig såsom delar af den fasta dekoreringsen i det nya riksdagshuset, hvaremot desamma åtminstone till en del borde kunna användas såsom andra lösa konstföremål vid dekoreringsen af åtskilliga lokaler inom byggnaden. *Utskottet.*

Enligt hvad af fullmäktiges här ofvan intagna yttrande framgår, hafva fullmäktige i öfverensstämmelse med de af fullmäktige tillkallade sakkunnige ansett någon afgjutning i brons icke böra komma i fråga, utan i stället funnit sig böra förorda sådan anordning, att porträttmedaljongerna bibehölles i gips och infälldes i väggen, därvid i främsta rummet borde

ifrågakomma porträttmedaljonger af de tjugu i skrifvelsen uppräknade personerna samt därutöfver efter närmare granskning äfven af en del andra i samlingen befintliga porträtt.

Bankoutskottet kan för sin del icke ansluta sig till förslaget om medaljongernas bibehållande i gips och infällning i väggen, utan anser i likhet med motionären och på de af honom angifna skäl afgjutning i brons vara att föredraga, men att därvid endast porträttmedaljonger af de tjugu ofvan uppräknade personerna böra komma i fråga.

Hvad beträffar de lokaler i riksdagshuset, där dessa afgjutningar sedermera lämpligen må uppsättas, synes det böra öfverlämnas åt fullmäktige att efter samråd med skulptören härom bestämma.

På sätt de sakkunniga erinrat, synes det vara af nöden, att tre af nyssnämnda porträtt af skulptören omarbetas samt att de öfriga före afgjutningen öfverses och i vissa afseenden förbättras.

Något särskildt anslag för nu ifrågavarande ändamål torde icke behöfva anvisas, utan anser utskottet erforderliga kostnader kunna bestridas af förslagsanslaget till riksdagskostnader.

Utskottet hemställer alltså,

att, i anledning af dels Riksdagens revisorers framställning i detta ämne dels ock förevarande motion II: 111, Riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, med anlitan af förslagsanslaget till riksdagskostnader, af den på sin tid af skulptören Sven Andersson såsom gifva till Riksdagen öfverlämnade porträttsamlingen låta verkställa afgjutning i brons af porträttmedaljonger af de tjugu här ofvan uppräknade f. d. riksdagsmännen äfvensom efter samråd med skulptören låta i för ändamålet lämpliga lokaler inom riksdagshuset uppsätta ifrågavarande bronsafgjutningar.

Stockholm den 17 maj 1911.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. VON SCHWERIN.

Reservation

af herrar friherre *von Schwerin* och *von Stapelmohr*.

Herr *Thylander* har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
